

הלכה למעשה ולמשיחא בדף היומי

מסכת סוטה

תוכן

- א. דמסקינן לה ומחתינן לה כדי לייגעה.....1
- ב. בית דין מסייעין את העדים ממקום למקום כדי שתטרף דעתן עליהן ויחזרו בהן.....2
- ג. אין קרבנו של אדם קרב אלא אם כן עומד על גביו.....3
- ד. זבין וזבות ... חדא מינייהו נקט.....3
- ה. אין משקין שתי סוטות כאחת ... אמר קרא אותה לבדה.....4
- ו. ואין מטהרין שני מצורעין כאחת.....5
- ז. ואין רוצעין שני עבדים כאחת.....5
- ח. ואין עורפין שתי עגלות כאחת.....6
- הלכה למעשה.....6
- ט. שאין עושין מצות חבילות חבילות.....6
- י. האיש נסקל ערום ואין האישה נסקלת ערומה.....8
- הלכה למעשה.....8
- יא. דאין יצר הרע שולט אלא במה שענינו רואות.....8
- יב. אם היו שחורים נאים לה מכסין אותה בגדים מכוערים.....8
- יג. ובצלצול קמן נמי סגי ... כדי שלא ישמטו בגדיה מעליה.....9
- יד. כל הרוצה לראות בה רואה לא שנא גברי ולא שנא נשי ונשים חייבות לראותה ...9

דף ח.

הלכתא למשיחא

א. דמסקינן לה ומחתינן לה כדי לייגעה

כבר התבאר לעיל דף ז: שלאחר שהגיעו לבית דין הגדול, ואיימו עליה פחד גדול שלא תשתה ועמדה בדבורה¹ שהיא טהורה, מביאין אותה לשער מזרחי של עזרה שהוא כנגד קדש הקדשים, ומעלין אותה ממקום למקום ומקיפין בה כדי לייגעה עד שתקצר נפשה אולי תודה.

¹ רמב"ם הלכות סוטה פרק ג הלכה ג

הלכה למעשה ולמשיחא בדף היומי

מסכת סוטה

ב. בית דין מסייעין את העדים ממקום למקום כדי שתטורף דעתן עליהן ויחזרו בהן

נאמר בפרשת ראה בפרשת עיר הנדחת שנאמר (דברים יג פסוק טו) וְדַרְשָׁתָּ וְחַקֵּרְתָּ וְשָׁאַלְתָּ הַיָּטֵב. ולמדו מכאן² שיש חובה על בית דין לחקור את העדים המעידים בבית דין⁴, כדי לברר את אמיתות עדותם⁵. חובה זו נמנית כמצוה במנין המצוות⁶.

טעם מצוה זו שבית הדין יוכל לדעת באופן ברור את אמיתות העדות, ולא יפסוק הדין בחפזו⁷. וי"א שחייבו לחקור ולדרוש את העדים כיון שבלי ידיעת הפרטים המתבררים ע"י דרישה וחקירה כגון הזמן והמקום שבו קרה המקרה, א"א יהיה להזים את את העדים, ועדות שאי אפשר להזימה אינה עדות⁸. וי"א שהחקירה והדרישה נעשית גם כדי שתיטורף דעת העדים עליהם אם הם משקרים ויחזרו מעדותם⁹.

² עוד נאמר בענין יחיד שעבד עבודה זרה (דברים יז ד) "והגד לך ושמעת ודרשת היטב והנה אמת נכון הדבר נעשתה התועבה הזאת בישראל". ועוד נאמר לגבי עדים זוממים (דברים פרק יט יח) "ודרשו השפטים היטב והנה עד שקר העד שקר ענה באחיו".

³ סנהדרין מ סוף ע"א, ורמב"ם עדות פ"א ה"ד.

⁴ רמב"ם הלכות עדות פרק א הלכה ד

⁵ דיני מצוה זו נאמרו במשניות סנהדרין פרק ד מ"א, ופרק ה.

⁶ ספר המצוות לרמב"ם עשה קעט, סמ"ג עשין קט, החינוך מצוה תסג. רס"ג עונש צו, זהר הרקיע עשה נג הדרים פ"ב לב. וראה גם רבינו ירוחם (מישרים נתיב ב ח"ב).

⁷ סהמ"צ לרמב"ם שם וחינוך שם. ובשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ק אהע"ז סי' עב) ביאר כע"ז – שחייבו לחקור ולדרוש את העדים כדי לבדוק את אמיתות עדותם, שאם הם שקרנים יתגלה הדבר על ידי שיכחישו זה את זה בדרישה ובקירה ותתבטל עדותם [ראה כע"ז במאירי סנהדרין מ ע"א שכתב שצריך לדרוש ולחקור את כל העדים אפילו הם מאה, כדי לדעת אם תהיה הכחשה ביניהם]. וחלק הנודע ביהודה על הטעם המובא לקמן, ע"ש, ובמנחת חינוך מצוה תסג.

⁸ נמוקי יוסף סנהדרין ריש פ"ד, רדב"ז להרמב"ם עדות פ"ג ה"ג, ש"ך חו"מ סי' לג ס"ק טז. ע"פ רש"י סנהדרין (מ ע"א ד"ה באיזה יום, ומא ע"ב ד"ה שאי), שכתב ששבע החקירות לגבי הזמן והמקום שקרה המקרה מביאות את העדים לידי הזמה, וכ"כ הרמב"ם עדות פ"א ה"ה, ונראה שעיקר כוונת האומרים שזה טעם החיוב, נאמר לגבי חקירות, ולא לדרישות שהם בדיקות בגוף המעשה, ראה לקמן. ובשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ק אהע"ז סי' עב) חלק וכתב שלא יתכן לומר שהטעם בדרישה ובחקירה, שאפשר יהיה להזים את העדות, שהרי הצריכה תורה לחקור את העדים גם בבדיקות. אף על פי שלא שייכת בהם הזמה, וכ"כ הצריכה תורה דרישה וחקירה אף בדיני ממונות, אף על פי שבהם אין צורך, [לדעתם] שאפשר יהיה להזים את העדים, ולכן כתב הנודע ביהודה שהטעם שהצריכו דרישה וחקירה כדלעיל, שאם הם שקרנים ימצאו את השקר ע"י שיכחישו זה את זה בדרישה ובחקירה ותתבטל עדותם.

⁹ רמב"ם (עדות פ"א ה"ד), וחידושי הר"ן סנהדרין שם וחינוך מצוה תסג, כפשטות דברי הגמ' שם "אע"ג דלא צריך רמינן עליה". וראה שם בדף לב ע"ב.

הִלְכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מַסְבֵּת סוּטָה

אחר שהבית דין מאיימים על העדים, והעדים עמדו אעפ"כ על כך שדבריהם אמת¹⁰, מכניסים את הגדול שבהם ובודקים אותו בדרישה וחקירה¹¹. אם נמצאה עדותו מכוונת כלומר נכונה, ובלי סתירות, מכניסים את העד השני ובודקים אותו כמו שבדקו את הראשון¹², וכך עושים לכל העדים¹³. אפילו היו מאה עדים בודקים כל אחד ואחד בדרישה וחקירה¹⁴. ומדקדקים עליהם ועוברים איתם מענין לענין בזמן השאלה, כדי שישתקו או שיחזרו בהם אם יש בעדותם דופי, ואין אמת בכל דבריהם¹⁵. וי"א¹⁶ שמסיעים אותם ממקום למקום מפינה לפינה ומלישכה ללישכה, כדי שישתקו או שיחזרו בהם אם יש בעדותם דופי.

ג. אין קרבנו של אדם קרב אלא אם כן עומד על גביו

אי אפשר¹⁷ שיהיה קרבנו של אדם¹⁸ קרב והוא אינו עומד על גביו¹⁹, וקרבת הציבור הן קרבן של כל ישראל ואי אפשר שיהיו ישראל כולן עומדין בעזרה בשעת קרבן, לפיכך תקנו נביאים הראשונים²⁰ שיבררו מישראל כשרים ויראי חטא ויהיו שלוחי כל ישראל לעמוד על הקרבת והם הנקראים אנשי מעמד, וחלקו אותם כ"ד מעמדות כמנין משמרות כהונה ולויה, ועל כל מעמד ומעמד אחד מהן ממונה על כולם והוא נקרא ראש המעמד.

ד. זבין וזבות ... חדא מינייהו נקט

¹⁰ רש"י סנהדרין מ ע"א ד"ה היו בודקין ורמב"ם סנהדרין פ"ב ה"ג.

¹¹ משנה סנהדרין כט ע"א, ונפסק ברמב"ם שם, ראה בלחם משנה שם.

¹² משנה שם מ ע"א "ואח"כ מכניסין" כו', ונפסק ברמב"ם שם. [ראה במשנה ר"ה כג ע"ב].

¹³ זה אחר זה [מאירי שם].

¹⁴ לדעת אם תהיה הכחשה ביניהם – מאירי שם, ולעיל הבאנו שלדעת הנודע ביהודה זה עיקר מעם שחייבה התורה בחקירה ובדרישה.

¹⁵ רמב"ם עדות פ"א ה"ד ע"פ מה שנאמר בסנהדרין (לב ע"ב) "מסיעים כו' ממקום למקום", ומפרש שר"ל מענין לענין ובשעת השאלה. וראה בכס"מ שם. אולם צ"ע אם כן מה מדמה בגמ' סוטה לחקירת העדים דסוטה פי' הרמב"ם שמסיעים אותה ממקום למקום ממש ואילו בעדים אין עושים כן ומה שמסיעים אותם הוא מדין דרישה וחקירה שזה ליכא בסוטה, ואולי אינו אלא לדמיון בעלמא שצריך לייגעם כל אחד כפי ענינו כדי שיוודו.

¹⁶ רש"י (אצלינו ושם בסנהדרין) פירש את דברי הגמרא שם שקודם קבלת עדות, מסיעים ממש את העדים ממקום למקום, ולפי"ז לדעתו אין ענין זה קשור לדרישה ולחקירה.

¹⁷ רמב"ם הלכות כלי המקדש פרק ו הלכה א

¹⁸ כתב הרב נחלת יעקב בפרשת פינחס בד"ה תשמרו דנראה דלאו בכל קרבן הוי דינא הכי שיהא עומד על גביו אלא בתמיד בלחוד והא דאמרינן במשנה לפי שנאמר צו את בני ישראל וכו' אסיפיה דקרא סמיך. ואחרי המחילה רבה מכת"ר אישתמיטתיה סוגיא דפרק המקנא דף ח'. שמחת עולם שם.

¹⁹ וכן מורה הפוסק ביהזקאל מ"ו (י"ב) ובא הנשיא כו' ועמד על מזות השער ועשו הכהנים את עולתו ואת שלמיו והשתחוה כו' ויצא. אור שמח שם

²⁰ הם שמואל ודוד כמ"ש פ"ג הל' ט' ופ"ד הל' ג', מעשה רקח שם.

הַלְכָה לַמַּעֲשֶׂה וּלְמִשְׁחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מסכת סוטה

כבר התבאר לעיל דף ז. שכל²¹ מחוסרי כפרה בעת שמטהרין אותן עומדים חוץ לעזרת ישראל²², כנגד פתח מזרחית באסקופת שער ניקנור ופניהם למערב ושם משקין את הסוטות.

ה. אין משקין שתי סוטות כאחת ... אמר קרא אותה לבדה

כבר התבאר במסכת נדרים דף עג. שאין משקין שתי סוטות כאחת²³ שנאמר²⁴ (במדבר ה פסוק טז) וְהִקְרִיב אֹתָהּ הַכֹּהֵן וְהִעֲמִידָהּ²⁵ וְגו'. וי"א שאין האיסור אלא בכהן אחד אבל בשני כהנים מותר²⁶.

יש אומרים²⁷ שאסור אפילו להעמיד את הסוטות בבת אחת, אף על פי שאינן שותות.

²¹ רמב"ם הלכות מחוסרי כפרה פרק ד הלכה ב

²² ותנן בפ"ק דכלים שמחוסר כפורים אסור ליכנס לעזרת ישראל. ומ"ש כנגד פתח מזרחית באסקופת שער ניקנור ופניו למערב. בת"כ על פסוק והעמיד הכהן המטהר לפני ה' פתח אהל מועד מעמידן בשער ניקנור אחוריהם למזרח ופניהם למערב. כסף משנה שם.

²³ רמב"ם הלכות סוטה פרק ד הלכה ב

²⁴ לכאורה קשה דלמה לא הביא הטעם דאין עושין מצוות חבילות כמ"ש באלו דהא כולם שנויים יחד, ותו קשיא לי דבפ"ב דהל' נדרים הל' י"ד פסק דהבעל מיפר נדרי שתי נשים כאחת והיא בעיא בפ' נערה המאורסה דף ע"ג ופשיט לה רבינא מברייתא דאין משקין שתי סוטות כאחת מפני שלבה גס בה בחברתה רבי יהודה אומר לא מן השם הוא זה אלא משום שנאמר והשקה אותה לבדה ע"כ ומדפסק להיתרא גבי שתי נשים אף דכתיב אותה כמ"ש רש"י ז"ל מוהניא אותה מוכרח דפסק כת"ק דדריש טעמיה דקרא וכ"כ מרן ז"ל שם דלא משמע להו לרבנן אותה דווקא, וא"כ תימה איך נתן טעם גבי סוטה מכח קרא דוהעמיד אותה הא איהו ס"ל כת"ק דהטעם הוא מפני שלבה גס בה בחברתה ואיך פסק כר"י ותפס חבלא מתרי ראשי וי"ל עם מ"ש רש"י שם דגם ת"ק מודה לדרשא דאותה אלא דס"ל דהוי טעמא תדע דהא לדידיה נמי אין משקין שתי סוטות כאחת אלא שהוא סבור שהטעם מפני שלבה גס בה בחברתה ומפני זה הזכיר רבינו הפסוק וכעין זו מצינו לרבינו גבי פ"א כמ"ש ברפ"ד שם עיין שם ועם כל זה עדיין הדבר דחוק. מעשה רקח הלכות טומאת צרעת פרק יא הלכה ו

²⁵ ברמב"ם איתא שנאמר והעמיד אותה ועיי' במעשה רקח שם שאף שבאמת אין פסוק זה בתורה דלא כתיב אלא והקריב אותה הכהן והעמידה לפני ה' וכתיב בתר הכי והעמיד הכהן את האשה וכו' מ"מ יש ליישב ובפרט לנוסחאות אחרות שנמחק בהם הכהן ואין כתוב שם אלא והעמיד אותה ש"ל דהכוונה על והעמידה שכתוב במפיק, ובחי' בן אריה שם כתב נמי צ"ל והקריב אותה הכהן [בקרא כתיב והקריב אותה הכהן והעמידה לפני ה' וכן הוא בתוספתא סוטה פ"א ה"ד שנא' והקריב אותה הכהן אחת מקריב ואינו מקריב שתיים עכ"ל וכן הוא הלשון בתוספתא דנגעים פ"א ה"ח וע' סוטה ח' ע"א וע' נדרים ע"ג א' דדריש מן והשקה במפיק ע"ש בר"ן אולם עיין בית ישחק שם שכתב "הנה ליתיה להאי קרא בכתוב ונראה דכתב כן אף דאינו בלשון הכתוב דתפס הענין והיינו קרא דוהעמיד הכהן את האשה דהאי האשה הוא כמו אותה ורש"י בסוטה כתב דהאי אותה הוא מדכתיב והשביע אותה הכהן ופירש כן שהוא מרווח יותר דכתיב אותה בפ"י וכן בסיפרי זוטא וכן הוא ברבה סדר נשא נמשך אחריהם ולא אחר הברייתא דנדרים ובספר הלז כתב עוד ואין הורגים ב' כאחד וכתב עליו הרב זית רענן דאין הטעם משום מצות חבילות דאין זה מצות עשה דאינו אלא מבער הרע וליתא דהא גבי סוטה אין משקין ב' סוטות כאחת ואינו מצות עשה רק לבער הרע ועיין בד קדש שם.

²⁶ רש"י ותוס' בסוגיין.

²⁷ תוס' בסוגייתינו

הַלְכָה לַמַּעֲשֵׂה וּלְמַשִּׁיחָא בְּדֵף הַיּוֹמִי

מַסְכַּת סוּטָה

ו. ואין מטהרין שני מצורעין כאחת

אין מטהרין²⁸ שני מצורעין כאחת שאין עושין מצות חבילות²⁹.

יש אומרים³⁰ שאסור אפילו להעמיד שני מצורעים לטהרה.

ז. ואין רוצעין שני עבדים כאחת

אין רוצעין³¹ שני עבדים כאחד בין האדון שאינו רוצע שני עבדים כאחד, בין בית דין אחד שאין רוצעין שני עבדים של שני אדונים, שאין עושין מצות חבילות חבילות³². וי"א³³ שבשני אדונים מותר אפילו בבית דין אחד, שאין בית דין עושין המעשה אלא האדון בלבד. וי"א³⁴ שלא הותר אלא בשני בתי דינין ושני אדונים, אבל באדון אחד ושני בתי דינין אסור, שהרי האדון עושה את המצוות חבילות חבילות, וכן בשני אדונים בבית דין אחד אסור, שבית דין עושין את המצוות חבילות חבילות.

יש אומרים³⁵ שאסור אפילו להעמיד שני עבדים לרציעה.

²⁸ רמב"ם הלכות טומאת צרעת פרק יא הלכה ו

²⁹ ולכאורה צריך מובן הא שנינו בתוספתא ברכות פ"ו (ה"ט) היה מהלך להפריש תרומות ומעשרות אומר ברוך אשר קדשנו כו' להפריש תרומה"ע. והא אין עושין מצות חבילות. ויעוין ירושלמי דמאי (פ"ה ה"ב) על משנה דהרוצה להפריש תרומה ותרומה"ע, ובירושלמי שם צריך לברך חמש ברכות כו'. ואולי תמן משום דתורם הכרי בכל המתנות שצריך להפריש ולהתיר לאכילה, וכרי אחת חייב בכל הדברים, אין זה חבילות, וצ"ע מברכות (דף מ"ט ע"א) דלמיחתם בשתים מושיע ישראל ובונה ירושלים אין עושין מצות חבילות, וזה ענין יותר רחוק מלהפריש מכרי אחד חמש מתנות, אולם נראה לי ברור דהך דאין עושין מצות חבילות לא נאמר רק על מצות שבגופו, או מצות כמו השקאת סוטה ועריפת שתי עגלות וטהרת שני מצורעין, שהוא בכהן, ולא שייך בזה שליח, שהכהן העושה הוא המקיים המצוה, אבל תרומה"ע שהחייב הוא על הבעלים, והוא יכול להפריש ע"י שליח, ולבלי עשות המצוה המוטלת עליו, הוה"ד דאין בזה מצות חבילות, כיון שנתנה התורה לו רשות לפרוק החבילה על אחר שאינו מצווה כלל בזה, ולכן מצאנו דמקדש לחמשה נשים כאחת, אף על גב דגם זה מצוה, כיון דיכול לעשות ע"י שליח. אור שמח שם. ואף שגם לגבי ב' קדושות על כוס אחד אמרו חז"ל (פסחים ק"ב: ועי' גם בברכות מ"ט א) שאין עושין ב' מצוות חבילות חבילות, והרי אפשר לקדש (בכוס) על ידי שליח [והאחרונים דנו בזה אם הא דשומע כעונה הוי גם בגדר שליחות, עי' שו"ע הרב או"ח סי' רי"ג סי' ועוד]. ולפי מה שכתב רבינו ז"ל לעיל לחלק בין מצוות שבגופו, בברכות ובקידוש הוי מצוות שבגופו, אף דאיכא צירוף דין שליחות. שולי הגליון – פני מנחם שם.

³⁰ תוס' בסוגייתנו ועיין משנה למלך

³¹ רמב"ם הלכות עבדים פרק ג הלכה ט

³² משום שאינו שייך בשליחות חזי לשון רבינו בהלכות עבדים פ"ג, האדון הוא שרוצע כו', ולא שלוחו כו', ולא שליח ב"ד, ואין רוצעין שני עבדים כו', שאין עושין מצות חבילות. פירוש בין שהאדון אינו רוצע שני עבדים כאחד, בין שבית דין אחד אין רוצעין שני עבדים של שני אדונים, משום שגם על הב"ד שייך אין עושין מצות חבילות. אור שמח הלכות טומאת צרעת פרק יא הלכה ו, ובתוס' בסוגיין כתבו לפי שדומה לטהרת שני מצורעים שהם כשני עבדים של שני בני אדם

³³ רש"י והמאירי בסוגיין

³⁴ משנה למלך עבדים כאן בדעת רש"י

³⁵ תוס' בסוגייתנו

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי

מסכת סוטה

ח. ואין עורפין שתי עגלות כאחת

אין³⁶ בית דין³⁷ עורפין שתי עגלות כאחת שאין עושין מצות חבילות חבילות.

הלכה למעשה

ט. שאין עושין מצות חבילות חבילות

אין עושין שתי מצוות כאחת כדי שלא יהיו נראות עליו המצוות כמשא, שממהר לפרוק מעליו משאו³⁸. ויש אומרים³⁹ כדי שיהא לבו פנוי למצוה אחת. ואין האיסור אלא מדבריהם⁴⁰.

י"א⁴¹ שלא אסרו חכמים אלא כשהמצוות נעשות בבת אחת על ידי שני אנשים, אבל על ידי אדם אחד הלא הן נעשות זו אחר זו ואין בזה משום עשיית מצוות חבילות חבילות.

י"א⁴² שמותר להביא שני תינוקות למולם זה אחר זה, אבל אסור למול אותם בבת אחת על ידי שני מוהלים. וי"א⁴³ שלדעת האוסרים להעמיד את הסטות והמצורעים בבת אחת, אסור להביא התינוקות בבת אחת אפילו כדי למולם בזה אחר זה, אבל למול

³⁶ רמב"ם הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק י הלכה ה

³⁷ עיין מאירי

³⁸ כמש"כ רש"י ותוס' כאן ובפסחים קיב:

³⁹ תוס' מו"ק ח ב ד"ה לפי

⁴⁰ כ"כ תוס', מעשה רקח הלכות רוצח ושמירת הנפש פרק י הלכה ה

⁴¹ מג"א סוף סי' קמז לדעת הרמב"ם בפירוש הנמ': כאן בכהן אחד וכו'

⁴² דעת הרמב"ם לפי מש"כ המג"א שם

⁴³ בס' ארעא דרבנן בס' ב' שקיל וטרי בהאי כללא טוב' והבי' בהדייא דברי התו' הללו להוכיח דאפילו הביא לבד קאסרי התו' והק' להרשב"א ז"ל וז"ל וצ"ע לפי"ז על מה שנשאל הרשב"א בס' תנ"א על ב' חתנים אם אחד מברך ברכת חתנים על שניהם מי נימא דלא בשם שאין משקין שתי סומות וכו' תשו' מסתברא דמברך על שניהם כא' וכו' והכי מסתברא שמוהל אחד שיש לפניו שני וולדות למולן מברך על ב' כאחד וכו' ותמה אני בין על השואל ובין על הרשב"א ז"ל דנהי דליכא למיחש בברכת כל שהוא לפטור אבל מי התיר להביאם שניהם בב"א וכו' את"ד

הנהגה למעשה ולמשיחה בדרך היומית

מסכת סוטה

אותם על ידי שני מוהלים מותר. וי"א⁴⁴ שרק במצוות בהם כתבה התורה הבאה או הגשה, אך אם אין בהם הבאה או הגשה אין משום הבאתם מצות חבילות חבילות⁴⁵.

י"א⁴⁶ שבביליל הסדר יברך יאכל שתי כזיתים אחת מן השלימה ואחת מן הפרוסה משום שאין עושין מצוות חבילות חבילות⁴⁷, ויש שכתבו שאין בכך משום מצות חבילות אלא טעמים אחרים נאמרו בכך⁴⁸.

י"א שאין לומר⁴⁹ שבע ברכות על כוס ברכת המזון בשמחת חתן וכלה, כדי שלא יעשה מצות חבילות חבילות, אלא ימזוג כוס אחת לברכת המזון, ולאחר⁵⁰ ברכת המזון מביא כוס אחר ואומר עליו ז' ברכות, וחוזר ולוקח כוס של ברכת המזון ואומר עליו בורא פרי הגפן, וכן פשט המנהג בקהילות האשכנזים.

וי"א⁵¹ שאין צריך, אלא על כוס של ברכת המזון מברך ז' ברכות, וכן פשט המנהג בקהילות הספרדים.

⁴⁴ חוקי חיים הלכות טומאת צרעת פרק יא הלכה ו, אין דמיונו עולה יפה דע"כ לא כתבו התו' דאפילו הבאה אסיר אלא דבר דקחוינא דקפיד קרא לומר והבאתם או הגשתם וכיוצא דנמצא דאיכ' מצוה גם בהבאה כגון סוטה דכתי' והביא ובקרבנו' מצינו קריב' והגש' וכן ברציעה כתי' הגשה בכגון דא ודאי גם הבאתם הוי התחל' המצוה כיון שצריך הוא לזה ולכן כתבו התו' דאית' בהבאה נמי משום מצות ח"ח לא כן בדבר דלא מבעי' דליכא שום רמז גם אינו מוכר' בהבאת' ויכול למעבדיה במקומו ופעמים שהולכים לביתו למולו וכן בבית החתן וכיון שכן מה שייך לו' דבהבאה לבד הגם דבעיקר המצוה ליכא משום מצות ח"ח שיהיה בהבאה משום מצות ח"ח אם באו ב' כאחד כיון דאינו צורך ואינו אלא אפילו הביאם אלא חיבו' מצו' וברו' עם ודאי פשיט' דג' התו' יודו בו' דליכ' בהבאת' משו' מצות ח"ח

⁴⁵ ועיין בית ישחק הלכות עבדים פרק ג הלכה ט ו"לענ"ד נראה ליישב ולחלק דכל מ"ש בש"ס דבהבאה בבית אחת איכא משום אין עושין מצות חבילות אינו אלא דוקא בהנהגו דמייתי הש"ס כגון סוטה וכיוצא דבעל המצוה חשיב כהנהגה המשקה וכן בעבד האדון הרוצע הוא בעל המצוה וכן כל הנהגו דמייתי הש"ס בסוטה שם יעו"ש משא"כ בב' חתנים דהחתנים הם בעלי המצות וכן במילת התינוקות דהתינוקות חשיבי בעלי המצוה לא מבעיא במוהל שאינן בניו דהמוהל הוא שליח אלא אף במוהל לב' בניו חשיבי הקטנים בעלי המצוה משום דתכלית המצוה הוא שהקטן יהא נימול אלא משום דאי אפשר הקטן לממהל גופיה חייביה רחמנא לאב ולחכי אם לא מלו אביו בקטנותו חיובא רמיא עליה לממהל כשיגדיל וכיון שכן לא חשיבי חבילות כן ג"ל.

⁴⁶ שתי הדעות בתוס' ברכות דף לט: ד"ה הכל מודים "אין לעשות המוציא וגם על אכילת מצה מן הפרוסה דהוי כעושה מצות חבילות חבילות ונראה לי דהא הוי ברכה של נהנין ואינם נקראים חבילות חבילות דהא אקידוש מברכים קידוש וברכת היין ורבינו מנחם מווינ"א היה רגיל לעשות הכל על הפרוסה ואין השלמה באה כי אם בשביל לחם משנה והר"י היה רגיל לברך תחלה ברכת המוציא על שתיהן קודם שיבצע ואחר כך מברך על אכילת מצה ובוצע משתיהן אחר כך ואין זה חבילות מאחר שהיה עושה על שתיהן ופעמים מפיק הר"י נפשיה מפלוגתא ולא היה רוצה לשנות המנהג והיה מברך על השלמה תחלה המוציא והיה בוצע קצת לא היה מפרידה עד שיברך על הפרוסה על אכילת מצה ובוצע משתיהן יחד". ועיין ביאור הלכה תעה ד"ה כזית מכל אחד

⁴⁷ וכ"כ להלכה בשו"ת התעוררות תשובה חלק ב סימן קל ועיין חזו"ע ח"ב קנז הע' א

⁴⁸ משום דיש פוסקין שסוברין דברכת המוציא קאי על הפרוסה וברכת על אכילת מצה קאי על השלמה לכך צריך מכל אחת כזית. משנה ברורה תעה ט

⁴⁹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז סב, ט

⁵⁰ כ"מ בב"ש ס"ק יא וכ"פ להדיא בעזר מקודש ס"ק ט ממג"א קמו, ועיי"ש שיישב המנהג שנהגו הביא שניהם כבר בעת ברכהמ"ז, וכתב "אך מ"מ כדי לקיים ג"כ דברי המג"א ז"ל נראה שכוס השני ימזוג איש אחר לא המזמן ולא מי שמזג כוס הראשון דבזה מודה המג"א ז"ל דלכ"ע אין קפידא משום חבילות בזה שכל אחד ואחד מוזג כוס כרצונו ואין קפידא אם יש כוסות רבים על השלחן

⁵¹ דשאני ברכת המזון וקידוש דהיינו שאכל עד השבת דכוס של ברכת המזון הוא שייך על העבר וקידוש על העתיד משא"כ (כאן) דשניהם על הנישואין. מ"ז שם ס"ק ו

הלכה למעשה ולמשיחא בדף היומי

מסכת סוטה

יש מן האחרונים שכתב, שדוקא במצוות שאי אפשר לקיימן על ידי שליח אמרו שאין עושין חבילות חבילות, אבל כל שיכול לקיים על ידי שליח, כיון שנתנה לו התורה רשות לפרוק החבילה על ידי אחר שאינו מצווה בדבר, יכול לעשות אף חבילות חבילות, ולפיכך יכול אדם להפריש תרומה ותרומת מעשר כאחת, וכן מקדש אדם חמש נשים כאחת, לפי שתרומה וקדושין ישנם על ידי שליח, אבל חליצה שאי אפשר על ידי שליח אין חולץ לשתי יבמות כאחת⁵².

הלכתא למשיחא

י. האיש נסקל ערום ואין האשה נסקלת ערומה

כיצד מצות הנסקלין⁵³, רחוק מבית הסקילה ארבע אמות מפשיטין את המחוייב סקילה בגדיו ומכסין ערותו מלפניו, ואין האשה נסקלת ערומה אלא בחלוק אחד.

הלכה למעשה

יא. דאין יצר הרע שולט אלא במה שענינו רואות

קול באשה ערוה, ולכן צריך להזהר משמיעת קול זמר של אשה. ואם שומע דרך הרדיו או אמצעי מדיה אחר ואינו מכיר את המשוררת, אין בזה משום קול באשה ערוה, שאין יצר הרע שולט אלא במה שענינו רואות. אבל אם יודעה ומכירה, אף שאינו רואה אותה בשעה שהיא שרה, אסור⁵⁴.

הלכתא למשיחא

דף ח:

יב. אם היו שחורים נאים לה מכסין אותה בגדים מכוערים

⁵² אור שמח על רמב"ם הלכות טומאת צרעת פרק יא הלכה ו

⁵³ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק טו הלכה א

⁵⁴ כמבואר באורך בשו"ת יביע אומר חלק א' (חלק אורח חיים סימן ו'). ע"ש. וע"ע בשו"ת ציץ אליעזר ח"ה (סי' ב'), שכתב ועוד זאת כשהקול הוא ע"י הרדיו נראה טעם נוסף להתיר מפני שאין זה קול האשה ממש, אלא עוברים כחתף כמה גלגולים עד שנוצר מחדש הברת הקול. ושו"ת אגרות משה (חאו"ח ח"ד סימן טו אות ב').

הלכה למעשה ולמשיחא בדרה היומי מסכת סוטה

כבר התבאר לעיל דף ז. שלאחר שהגיעו לבית דין הגדול, ואיימו עליה פחד גדול שלא תשתה, והביאו אותה לשער מזרחי של עזרה ולקחו אותה ממקום למקום כדי לייגעה עד שתקצר נפשה. אם עמדה⁵⁵ בדבורה מביאין אותה כנגד שער המזרח מבחוץ ומעמידין אותה שם. היתה מתכסה בלבנים מתכסה בשחורין ואם היו השחורין נאין לה מתכסה בבגדים שאין לה בהן נוי, ומסירין כל חלי כסף וזהב שעליה.

יג. ובצלצול קטן נמי סגי... כדי שלא ישמטו בגדיה מעליה

כבר התבאר לעיל דף ז: שלאחר שקורע בגדיה וסותר מחלפות ראשה כנוזר מביא חבל מצרי כדי להזכירה מעשה מצרים שעשת⁵⁶ ואם לא מצאו מצרי מביא חבל מכל מקום⁵⁷ וקושרו למעלה מדדיה כדי שלא יפלו הבגדים ונמצאת ערומה שהרי נקרעו.

יד. כל הרוצה לראות בה רואה לא שנא גברי ולא שנא נשי ונשים חייבות לראותה

כבר התבאר לעיל דף ז: שלאחר שהעמידה בשער מזרחי והעבירו כל תכשיטים שעליה כמו שהתבאר, מקבצין⁵⁸ עליה קבוץ גדול של נשים שכל הנשים הנמצאות שם חייבות לראותה שנאמר (יחזקאל כג פסוק מח) וְנָסְרוּ כָּל הַנָּשִׁים וְלֹא תַעֲשֶׂינָהּ בְּזִמְתָּכָנָהּ, וכל איש שיחפוץ לבא לראותה יבא ויראה, והיא עומדת ביניהן בלא רדיד ובלא מטפחת אלא בבגדיה וכופח שעל ראשה כמו שהאשה בתוך ביתה.

⁵⁵ רמב"ם הלכות סוטה פרק ג הלכה ד

⁵⁶ רמב"ם הלכות סוטה פרק ג הלכה יא

⁵⁷ בבספ משנה הקשה רבנמי להלן ח דאפילו בצלצול קטן נמי יכול לחגרה אם לא מצא חבל מצרי ומדברי רבינו משמע דלעולם אינו חוגרה אלא בחבל וצ"ע. ובמעשה רקח כתב ולענ"ד נראה כיון שכתב רבינו מביא חבל מ"מ ולא כתב מביא חבל אחר משמע דאף צלצול הוא כשר ונכלל במכל מקום שכתב ז"ל ודו"ק.

⁵⁸ רמב"ם שם הלכה ה